



Erkki Keldo  
majandus- ja tööstusminister  
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium  
info@mkkm.ee

Teie 16.09.2024 nr 2-2/2324-1  
Meie 18.09.2024 nr 1-12/54

## Kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

Austatud minister,

Täname eelnõu eest. Kahjuks ei ole Eesti Ametiühingute Keskliidul võimalik eelnõud heaks kiita.

### Kaasamise hea tava

EAKLi arvates ei ole eelnõud välja töötades lähtunud kaasamise heast tavast. Teemat pole huvigruppidega (sotsiaalpartneritega) kordagi eelnevalt arutatud. Eelnõule, mis saabus 16. septembril soovitakse vastust 18. septembriks ehk ülilühikese aja jooksul. Eelnõu koostajad on teadlikud, et EAKLi jaoks on tegemist väga olulise eelnõuga ja EAKL vajab seisukoha kujundamiseks enda liikmesorganisatsioonide seisukohti. Kahjuks saame eelnevast järeldada, et sisulist tagasisidet ei soovita.

17. septembril toimus EAKLi juhatuse korraline koosolek ja seetõttu saame siiski edastada EAKLi arvamuse.

### Eelnõu eesmärk

Eelnõu koostamiseks ja olemasoleva kehtiva süsteemi muutmiseks peaks olema mõjuv põhjus. Eelnõu eesmärk on arusaamatu. Eelnõu seletuskirjas põhjendatakse eelnõu vajadust sellega, et riikliku lepitaja ülesannete üleandmine õiguskantslerile aitab tõsta kollektiivsete töötülide lahendamise kvaliteeti ja efektiivsust. Samal ajal pole eelnõus välja toodud ühtegi fakti, et kollektiivsete töötülide lahendamise kvaliteedile ja efektiivsusele oleks põhjust midagi ette heita. Juhul, kui töötülisid hakkaks lahendama õiguskantsler, võib töötülide lahendamise kvaliteet langeda, sest õiguskantsleril puudub kogemus töövaidluste lahendamiseks.

Eelnõu üheks eesmärgiks on kahtlemata riigi kulude kokkuhoid. Samal ajal eelnõu seletuskirja järgi eraldatakse õiguskantslerile rahalised vahendid lisanduvate kohustuste täitmiseks. Kindlasti ei saa riigi rahaliste vahendite kokkuhoid olla õigustuseks, et kaotada toimivat töötülide lahendamise korda.

### Kollektiivsete töösuhete edendamine

Eelnõu seletuskiri selgitab, et eelnõu on kooskõlas rahvusvahelise õigusega. Leiame, et eelnõu on vastuolus Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) soovitustega. ILO konventsioon nr 154 kollektiivlääbirääkimiste kohta sätestab, et kollektiivsete töötülide lahendamise organid ja protseduurid tuleks kavandada selliselt, et need panustaksid kollektiivlääbirääkimiste edendamisse.

Eelnõu likvideerib Eestis aastaid kehtinud põhimõtte, mille kohaselt riikliku lepitaja kandidaadi määravad ühiselt sotsiaalpartnerid (Eesti Ametiühingute Keskliit ja Eesti Tööandjate Keskliit), tagades tasakaalustatud ja erapooletu töötülide lahendamise. Riikliku lepitaja ülesannete andmisel õiguskantslerile ei ole

sotsiaalpartneritel enam mingit rolli töötülde lahendaja otsustamisel ja seega riigi vaatest ei ole enam oluline töötajate ja tööandjate esindusorganisatsioonide omavaheline suhtlus.

Euroopa Parlamendi piisava miinimumpalga direktiiv seab liikmesriikidele ülesandeks edendada ja tugevdada sotsiaalpartnerite suutlikkust pidada kollektiivläbirääkimisi nii sektoripõhiselt kui -üleselt. Eesmärgiks on Eestis tõsta kollektiivlepingutega kaetust vähemalt 80 protsendini. Eelnõu ei aita riigil direktiiviga seatud eesmärki saavutada, pigem vastupidi.

### **Vastuolu Eesti Vabariigi põhiseadusega**

Põhiseaduse kohaselt on õiguskantsler sõltumatu ametiisik, kes teostab järelevalvet seadusandliku ja täidesaatva riigivõimu ning kohaliku omavalitsuse õigusloovate aktide põhiseadusele ja seadustele vastavuse üle. Eelnõu seletuskirja järgi lähtutakse praktikas levinud tõlgendusest, mille kohaselt peab põhiseadusliku pädevusega võrreldes lisaülesannete panemine oleme õigustatav mõne kaaluka põhjusega. Leiame, et põhjusena nimetatud riigisektori väiksusest tulenev ressursside piiratus, sh ressursside piiratus pädevate ametnike näol, ei ole kaalukas põhjus, et mööda minna põhiseadusest. Seetõttu on meie hinnangul eelnõu vastuolus põhiseadusega.

### **Õiguskantsleril ja riiklikul lepitajal on erinev pädevus**

Õiguskantsleril peab olema akadeemiline kõrgharidus õigusteaduses ning ta peab olema kogenud ja tunnustatud jurist. Õiguskantsleri nimetab ametisse Eesti Vabariigi president. Õiguskantsleri põhifookus on kontrollil, et õigusaktid oleksid kooskõlas teiste seadustega ning et ametnikud ei rikuks inimeste põhiseaduslikke õigusi.

Riikliku lepitaja töö keskendub aga lahenduste leidmisele ja riiklik lepitaja tegeleb eelkõige huvikonfliktide lahendamisega. Töötajate ja tööandjate vaheliste küsimuste ning töötülde lahendamine on spetsiifiline valdkond, kus just riiklik lepitaja saab pakkuda pikaajalisele kogemusele tuginevat väärtuslikku ekspertiisi ja praktilisi lahendusi. Kollektiivse töötüli lahendamine eeldab tõhusat lepitusmenetlust. Tõhusalt saab lepitada isik, kes tunneb tööõigust ja omab kogemusi ning teadmisi tööturu ja ettevõtluse toimimisest. Seega ei pea riiklik lepitaja olema jurist, kuid peab oskama mõjutada töötüli osapooli kokkuleppele jõudmiseks.

### **Riikliku lepitaja koormus**

EAKL on arvamisel, et riikliku lepitaja kantselei koosseisu suurus on kooskõlas lepitusmenetluste arvuga ning et jätkuvalt on mõistlik hoida riikliku lepitaja kantseleid eraldiseisva üksusena. Eesti ametnikel puudub õigus streikida. Streigikeeldu ei ole kompenseeritud erapooletu ja kiire vaidluste lahendamisega. Muuhulgas selles osas võiks kaaluda riikliku lepitaja pädevuse laiendamist, mitte aga olemasoleva ja toimiva institutsiooni kaotamist.

### **Kokkuvõtteks**

EAKL peab riikliku lepitaja ülesannete üleandmist õiguskantslerile Eesti tööturu tasakaalu kahjustavaks ning kollektiivläbirääkimiste edendamisele ja lepitusmenetluse erapooletusele negatiivselt mõjuvaks. EAKL toetab riikliku lepitaja jätkamist eraldiseisva institutsioonina. EAKL hinnangul tagab riikliku lepitaja jätkamine eraldiseisva institutsioonina Eesti tööturu stabiilsuse ja toetab riigis rahumeelsete töösuhete toimimist. Juhul, kui soovitakse eelnõu temaatikaga jätkata, siis sellele peavad eelnema sotsiaalpartnerite vahelised arutelud ja kokkulepped parima lahenduse leidmiseks.

Lugupidamisega

*(allkirjastatud digitaalselt)*

Kaia Vask  
EAKLi esimees